

Sytuacja polityczna w Rzeczypospolitej według francuskiego pisarza Louisa-Adriena Du Perrona de Castera*, 1764 r.

1. Niegdyś budzili Polacy postrach wśród Niemców, Moskali, Szwedów i Tatarów. Dziś zmienił się stan rzeczy i Rzplta* czuje się słaba wobec najpośledniejszego ze swych sąsiadów. [...] przyczyn ich upadku szukać należy w rozmaitych [...] źródłach. 2. W pierwszym rządzie poniżenie władzy królewskiej zmniejszyło stopniowo siłę tego wielkiego ciała. Im więcej przywilejów władca przyznawał członkom, z tym większym uporem odmawiały mu współpracy. [...]

6. Po piąte, ów łańcuch nadużyć utrzymuje się wewnątrz kraju przez zawiść wielkich rodów, czujących, że ład w państwie przywróciłby równość republikańską; z zewnątrz zaś przez zręczność państw ościennych, które widzą swój interes w anarchii panującej w Polsce; gdyby bowiem państwo potrafiło wprowadzić ład i wykorzystać siły przyrodzone, w krótkim czasie stałoby się bez wątpienia równie groźne, jak wzbudzające szacunek. Dlatego też mądrość i wysiłki prawdziwych patriotów są niemal zawsze bezowocne. Nie ma zgody, chciwość tryumfuje, a cnocie pozostaje tylko smutna satysfakcja utyskiwania nad niesławą jednych, a zaślepieniem drugich.

* Louisa-Adriena Du Perrona de Castera (czyt. luisa adriena du perona de kastera)

* Rzplta – Rzeczypospolita

Czasy saskie. Wybór źródeł, wstęp i objaśnienia J. Feldman,
Wrocław: Zakład Narodowy im. Ossolińskich, 2004, s. 203, 205.

Praca z tekstem

1. Wyjaśnij, jakie problemy związane z działalnością wielkich rodów magnackich dostrzegał autor tekstu.
2. Podaj, jakie przyczyny słabości Rzeczypospolitej wymienia autor tekstu.
3. Wyjaśnij, dlaczego prawdziwi patrioci nie mają szans na przeprowadzenie reform w państwie.
4. Korzystając z wiedzy pozaźródłowej, wyjaśnij, jakie „siły przyrodzone” mieli ówczesni Polacy.